

Politik göçmenlerin ülkeye dönüşlerinin örgütlenmesine ilişkin genelge temelinde yürütülmekte olan çalışmalar da dahil dönüş eyleminin örgütlenmesine ilişkin kimi gözlem,değerlendirme ve önerilerimi içeren ön raporum

Genelge, hazırlığı yürütülmekte olan politik göçmenlerin ülkeye dönüşü hareketini doğrudan demokratik bir mücadele olarak nitelenebilir. Böylece, örgütlenmekte olan dönüş eylemi ile Kasım ayında Genel-Sekreterlerin örgütlenen ve gerçekleştirilen ülkeye dönüşleri birbirinden farklılaşmaktadır. Kasım dönüşü, doğrudan politik bir girişim olarak kendisini belirlemiştir. İki siyasi partinin en tepe temsilcileri birleşik partilerini yasal olarak kurmak somutunda ülkeye dönme eylemini gerçekleştirmişlerdir. Siyasi partiler anayasaya göre demokratik rejimin vazgeçilmez unsunlarıdır. Türkiye'de Komünist partisinin yasal olarak örgütlenmesi demokratik rejimin gerçekleştirilmesi sürecine katkıda bulunacak bir kaldıraç, bir ayıraç özelliği taşımaktadır. Bu itibarla açıkladıkları somut politik hedefleri doğrultusunda ülkeye dönüş yapan Genel Sekreterler, doğrudan politik nitelikli bir eylemde bulunarak demokrasi mücadelesinde bir girişimi gerçekleştirmişlerdir. Oysa bugün politik göçmenlerin ülkeye dönüşlerinde durum değişiktir. Genelgeninde işaret ettiği gibi, politik göçmenler ülkeye dönüşleri onların doğrudan, dolaysız demokratik bir haklarını kullanma mücadelesi bir başka söyleşiyle, demokrasi mücadelesinde atacakları yeni ve önemli bir adımdır.

Biraz açımlayalım: Dönüşü niteleyen iki temel öge vardır. Birincisi dönüş eylemini gerçekleştirecek kişilerin kendilerinden gelmektedir. Onlar her hangi bir partiye bağımlı olabilecekleri gibi partiler dışı, bağımsız kişiler olabilirler. Ama onlar ya sanat, kültür ve bilim alanlarındaki çalışmalarlarıyla seçkinleşmiş ve tanınmış, kamuya mal olmuşlardır. Ya da sendikalar, meslek odaları gençlik,kadın örgütleri veya benzeri başka örgütlerin yöneticileri olarak seçkinleşmiş ve kamuca tanınmışlardır. İşte bu kişilerin kendilerini kamuoyunda seçkinleştiren bu özellikleri ile ülkeye dönüşleri; rejimin demokratik yığın örgütlerine karşı yürüttüğü saldırıyı durdurtma yönünde atılmış bir adım ve aynı zamanda bu rejimin tasbettiği politik ve yurttaşlık haklarını geri kazanma yönünde atılmış bir adım olacaktır. İşte bu dönüşü nitelen ikinci temel ögedir. Bu iki öge birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde politik göçmenlerin dönüş girişimi demokratik mücadelenin yeni bir aşaması olarak belirlenebilir.

Bu dönüşün demokratik niteliğini vurgulayan üçüncü bir noktayı da genelge, politik göçmenlerin ülkeye dönerek "12 Eylül duvarını aşarak Türkiye'nin politik yaşamında yeniden dolaysız yer almış olacaktırlar" diyerek dile getirmektedir. Gene dönecek kişilerin taşıdıkları özelliklerden kalkışarak bu dönüşün "geniş politik güçlerin farklı görüşlerden aydınların dayanışmalarını göstermelerini kolaylaştıracağı" ana genelgede işaret edilmekte ve önem verilmektedir.

Nihayet Genelge bu kişilerin ülkeye dönüşlerinin demokrasi ve barış mücadelesinin güçlenmesine yapacağı katkının önemine ve büyüklüğüne işaret ederek dönecek kişilerin etkinlik göstermeleri gereken istemlerinde altı ana grupta toplamış bulunmaktadır.

Dönüş yapacak politik göçmenlerin etkinlik yapmaları yani daha önce söylendiği gibi "12 Eylül duvarını aşarak ... dolaysız yer" almaları arzulanan ve beklenen alanlar şöyle sıralanmaktadır:

- Türkiye'nin barışın korunmasında daha aktif bir rol alması,
- Demokratikleşme, insan hakları ve temel özgürlükler, işkencenin yasaklanması, genel af, idam cezalarının kaldırılması,
- Bütün politik göçmenlerin ve yurttaşlık hakları ellerinden alınanların özgürce ülkeye geri dönüşlerinin gerçekleşmesi,
- İşçi ve emekçilerin 12 Eylül 1980'den bu yana yitirdikleri hakların geri alınması,
- Kapatılan tüm demokratik yığın örgütlerinin açılması, bu örgütlere karşı açılmış davaların kaldırılması,
- Barış ve demokrasiden yana tutum alan tüm politik güçlerin özellikle sol güçlerin diyalog ve işbirliğinin hayata geçmesi.

Genelgenin öngördüğü amaç ve hedeflerin gerçekleşmesi için kuşkusuz öncelikle niteliksel ve niceliksel olarak en geniş sayıda politik göçmenin hareketlendirilmesi ve bunun için de yoğun bir hazırlık ve çalışmanın yapılması gerekmektedir.

En başta ve daha bugünden anlaşılabilir bulunuyor ki; dönmelerini ar- ettiğimiz böylesi kişilerin tümünü emirle veya bir kararla ülkeye döndürmek olanağı bulunmamaktadır. Dahası, "kalk git" demekle gideceklerin sayısının niteliksel ve niceliksel olarak çok sınırlı olacağı ve genelge de öngörülen amaçların gerçekleşmesinde yetersiz kalacağı da bugünden görülmektedir. Ote yandan, bugün gene görülmüş ve anlaşılmıştır ki; masa başında kimi politik partiler arasında yapılacak görüşmeler, "Sol Birlik" te alınacak kararlarla amaca hizmet edecek bir sonucun alınması olanaklı değildir. Bu en azından bugünkü aşamada hizmete elverişli değildir.

Öyleyse nesnel olarak sorunu ele alırsak, bugün karşı karşıya bulunduğumuz noktada girişimin başını çekmek kaçınılmaz olmaktadır. Kuskusuz bu sonradan katılımlara engel olmadığı gibi, tersine çalışmalarımızın ileriki aşamalarında yeni katılımlara açık tutulmalıdır. Böyle olmakla birlikte, bu durumun işimizi önemli ölçüde zorlaştıracağını kabul etmek ve en hızlı biçimde ve en esnek biçimde öteki siyasi partilerin de clabildiğince erken girişime ortak edilmeden tüm olanakları zorlanmalıdır. Şunu da söylemek gerekir; içinde bulunduğumuz durum gerçi işimizi zorlaştırmaktadır, ama tümüyle de olanaksızlaştırmamaktadır. "Titiz ve özenli bir çalışmayla etkili bir politik göçmenlerin ülkeye dönüş hareketi" oluşturabiliriz. Bunun için de en basta genelgede bu dönüşün birleyici niteliklerine ilişkin saptamalara uygun, onları yaşama uyarlayan bir çalışmanın hazırlanması gerekli ve yeterli olacaktır.

Ülkeye dönerek 12 Eylül'ün öndüğü duvarı aşip dolaysız bir biçimde kendi aşanlarında öngörülen beklentiler doğrultusunda etkinliklerde bulunabilmeleri için, sözü edilen nitelikteki politik göçmenlerin dönüşleri öncelikle ve mutlaka yığınlanra yaslandırılmalı, onların desteğini kazanmalıdır. Bu şu demektir; Şimdi gerçekleştirmeğe soyunduğumuz dönüş hareketi, özü açısından olduğu gibi biçim açısından da Kasım hareketinden farklılaşmak zorundadır. Kasım dönüşünde ülkedeki yığınlara yaslandırılmak öngörülmemiştir. Aslında bunun gerçekleştirilmesi de oğünün koşullarında olanaklı görülemezdi. Çünkü dönüş doğrudan ve açıkca TBKP'nin kurulması somutunda salt politik bir hedef temel alınarak yapılmıştır. Bu hedefin etrafında yığınları örgütlemek ne zaman, ne vakit, ne toplumun politik ve psikolojik düzeyi ve ne de bizim örgütlülük düzeyimiz açısından olanaklıydı. Henüz iki parti de Kongrelerini yapmamış, birleştirme gerçekleşmemiş en önemlisi birlikte çalışma geleneği henüz oluşmamış bir dönemde dönüş olayı gerçekleştirilmiştir. Aslında dönüş olayının temel nedenlerinden birisi ve hende enbâta gelenlerinden birisi de iste bu ortama değışt erecek girişimde bulunmak, bir süreci başlatmak olarak ortaya çıkmıştır. Bence uygulamaya yönelik kimi eksiklikler ve yanlışlıklar olsa da, hareket başarıya ulaşmıştır; öngördüğü süreç açılmıştır. Şimdi yapılması gereken bu sürecin ilerletilmesi, kasım ayında atılan adımı politik göçmenlerin dönüşü ile tamamlamaktır. Bunun için de yöntem doğru saptanmış, yani döneceklerin kamuya mal olmuş isim ve sıfatlarıyla dönmesi ve yığınların desteğine böylece sahip olunması öngörülmüştür. Bu durumca yapılacak iş, bana göre, dönüşü hazırlama çalışmalarının ağırlık merkezinin Türkiye'ye kaydırılmasıdır.

Dönecekleri desteklemesini istediğimiz yığınların dönüş hareketi içinde örgütlenmesi başa alınmalıdır. Bu nasıl yapılabilir ?

12 Eylül sonrasındaki gelişmeleri, direniş biçimlerini gözlemlenerek, göreceğiz ki birçok vesileyle toplu çıkışlar hem de en zor günlerde gerçekleştirilmiştir. Zincirbazan mektupları, toplu avukat dilekçe-

leri, kadınlar, sanatçılar ve en tanınanı olarak aydınlar dilekçesi en son örnek de "Kutlu/Sargın için Çağrı" vb.

Buradan kalkışarak politik göçmenlerin demokratik ve insancıl bir hak temelinde Türkiye'den gelecek bir davetle yanıtlanma biçiminde dönüşlerinin örgütlenebileceğini, böyle yapıldıkta dönüşün hem geniş katılımı olacağı, hem de politik partilerle bu konuda kopan diyalogu yeniden kurmanın olanağının bulunacağı nihayet arzu edilen "geniş dayanışmanın" sağlanacağını düşünüyorum.

Bunun için yapılacak ilk şey, Türkiye'de bir "politik göçmenleri ülkeye davet komitesi" oluşturmaktır. Bu komitenin ilk halkası, çekirdeği kimi Millet Vekilleri; gazeteci ve yazarlar; bilim, sanat ve kültür adamları; sendika ve meslek odası yöneticileri; Barış, DİSK, Yazarlar Sendikası, Aydınlar davası gibi davaların kimi sanıkları ve bağımsız kimi tanınmış kişilikler oluşturabilir. Bunlar hazırlayacakları bir bildiriye imzaya açarlar ve buna kamuoyuna da duyururlar. Daha sonra bu hareketin ikinci halkası olarak politik göçmenlerin yakınları, bunlardan bir bölümü yapacakları bir basın toplantısıyla bu daveti desteklediklerini ve hareketin yükseltilmesi için yurttaşların desteğini istediklerini duyururlar. Nihayet bu bildiri yığınsal imzaya açılır.

Böylece politik göçmenler ülke topraklarında yükseltilecek bu sesi yanıtlar ve ülkeye dönüş kararlarını uygulamaya koyarlar. Dönüşün demokratik ve geniş tabanlı bir destek görerek gerçekleştirilmesi böyle olur. Şu anda ülkeden gelen tek ses Adnan Kahveci'nin " işte mahkemeler, işte hapishaneler! Buyursun gelsinler ! " diyen sesinden ibarettir.

Politik göçmenlerin, Adnan Kahveci'nin değil, ülkedeki kavramlar ve daşlarının çarısına uyarak ülkeye dönmelirinin olanağını yaratmalıyız.

Bana göre, bu olanağın yaratılmasının tüm koşulları bulunmaktadır. Öncelikle Kasım dönüşü ile , politik göçmenlerin dönüşü gündeme gelmiş, süreç işlemeye başlatılmıştır. İkinci olarak yapılan çeşitli açıklamalarla politik göçmenler ülkeye dönme yönündeki kararlılıklarını ve istemlerini dile getirmişlerdir. Ülkede daha önce çeşitli örnekleri yaşanmış ve halen yaşanmakta olan değişik toplulukla etkinlikler toplumsal psikolojinin bu konuda kamuoyunu hareketlendirmeye elverişli ve hazır olduğunu göstermektedir. Nitekim yukarıda sözünü ettiğim toplu dilekçeler, İnsan Hakları Derneği ve etkinlikleri, Tutuklu yakınlarının dayanışma derneği ve etkinlikleri, son Filistinli göçmenlerle dayanışma için yapılan etkinlikler bu saptamayı doğrulayan örneklerdir. Kaldı ki böylesi bir girişimin örgütlenmesi somut ve haklı bir konu etrafında yakınları hareketlendirme ve örgütlenme olanağı vermektedir. Dahası dönüş için ülkede örgütlenecek böyle bir hareket döneceklerin sıcak bir dayanışmayı bulmalarına olanak sağlayacağı gibi onların genelgede öngörül-

gü gibi " 12 Eylül Davasını aşarak" kendi alanlarında "dolaysız" yer almalarının da önünü açacak ve geri dönüşten beklenen amacın gerçekleştirilmesine yardımcı olacaktır.

Ülkede olusturulacak politik göçmenleri davet girişiminin imzaya açacağı metin içinde genelgede yer alan; barışın korunması, demokratikleşme, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı, iskencenin yasaklanması genel af, idam cezalarının kaldırılması, politik göçmenlerin özgür iradeleri ile ve güven içinde ülkeye dönmelerinin koşullarının yaratılması, kapatılan tüm demokratik yığın örgütlerinin açılması ve bu örgütlere yönelik davaların durdurulması gibi istemlere yer verilmelidir.

Ülkedeki bu hareketin kosutunda ülke dışında da bir hazırlık komitesi oluşturularak dönüş hareketi örgütlülüğü yükseltilebilir ve nizlandırılmalıdır. Böylece birbirini tamamlayan bir kampanya örgütlenmelidir.

Bu kampanyanın örgütlenmesi içerde ve dışarda birbirinden kopuk olmuyarak ve fakat ayrı ayrı yapılması gereklidir. Somutlarsak:

I. Türkiye'de ön görülecek çalışmalar:

1. Politik göçmenleri ülkeye davet komitesi oluşturmak
2. Hazırlanacak bir çağrının imzaya açılması
3. Başta İnsan Hakları Derneği olmak üzere çeşitli dernek, sendika, meslek odaları, Barolar, kurum (Türk Hukuk Kurumu gibi) ve kuruluşlar (insan hakları merkezi vb) ile olanaklı tüm örgütlerin yöneticilerinden demeçler, açıklama ve bildirimler yayınlamalarını sağlamak.
4. Gazete ve dergilerde politik göçmenlerin ülkeye dönmelerini işleyen yazılar yayınlanması için çalışmak, görüşmeler yapmak.
5. Parlamentoda kimi Millet Vekillerinin gündem dışı söz alarak politik göçmenlerin ülkeye dönüşleri konusunu dile getirmelerini için istemlerde bulunmak, özellikle 12 Eylül mahkemelerinde yargılanmış olan Kemal Anadol, Baştürk gibi Milletvekilleri ile, Avrupa Konseyinde Fourrée'nin imza kampanyasına imza vermiş BHP milletvekilleri İsmail Cem gibi milletvekilleri ile bu konularda görüşmeler yaparak istemde bulunmak olanaklı olabilir diye düşünüyorum.
6. Politik göçmenlerin dava arkadaşlarından bu konuda bilgileri açıklama yapmalarını örgütlemek. Örneğin Barış, DİSK, Töb-Der, Yazarlar Sendikası, Aydınlar davası, Köy Koop gibi kamuda bilinen davaların kimi yargılanmış sanıkları kendi arkadaşlarını ülkeye davet edebilirler.
7. Dönmeyi öngören politik göçmenlerin dava dosyaları avukatlar tarafından inceletilerek kişinin durumu açığa çıkarılabilmelidir.
8. Nihayet dönüşle birlikte karşılanın örgütlenmesini yapacak

bir hazırlık komitesinin oluşturulması çalışmaları yürütülmelidir. Elbette bu komite, basın, avukatlar, polis ve hükümet ve siyasi partiler gibi çeşitli alanlardaki çalışmaları ve gereksinimleri karşılamak için alınacak önlemleri yerine getirecek yan gruplarla desteklenmelidir.

II. Yurt dışı çalışmaları:

Yurt dışı çalışmaları üç ayrı grupta düşünülmelidir:

1. Dönecek kişinin kendisinin yapabileceği veya yapacağı çalışmalar:
 - a. Hakkında açılmış veya açılabilir davalarla ilgili savunmasının ön hazırlığını yapmak,
 - b. Ülkeye dönüşü ile ilgili kararını özgün konumuna göre ülke içindeki ve dışındaki çeşitli çevrelere duyurarak onları bilgilendirmek ve olanaklı olanları dönüş hareketine destek vermesi, dayanışma göstermesi için etkinleştirmek. Örneğin;
 - aa. Konumu elveriyorsa bağlı olduğu (ilgili olan) uluslararası kuruluşlara, örgütleri.
 - bb. Bulduğu ülkedeki ilgili ulusal kurum ve kuruluşları
 - cc. Oturduğu il belediye başkanını, milletvekillerini ziyaret edip bilgi vermek, destek ve dayanışmalarını istemek, Aynı şekilde göçmen ve hayır kuruluşlarını bilgilendirip desteklerini istemek.
 - c. Birleşmiş Milletler Göçmenler Yüksek Komiserliğini bilgilendirip dönüş için yardım istemek
 - d. Hazırlık komitesinin önerilerinden durumuna göre uygun düğünde konularda katkıda bulunmak, hazırlık komitesini bilgilendirecek ve etkinliklerde buhunduracak önerilerde yapmak, bilgi aktarmak.
2. Toplu (kollektif) olarak merkezi ve, veya ülkelerde örgütlenmesi gereken çalışmalar:
 - A. Dönecek kişiyle bağlı sorunların çözümüne yönelik çalışmaları:
 - a. Dönecek kişiyi ve onun geride kalan ailesini adopte edecek kişi, aile veya kurum, kuruluş, örgüt bulmak.
 - b. Ekonomik sorunlarını ve öteki özgün sorunlarını çözebilmesi için yardımcı olmak,
 - c. Güvenlik açısından, poliste, savcıda ve yargıç önünde (avukatı ile görüşmeden önce) nasıl hareket etmesi gerekeceğine ilişkin özgen durumunu gözeterek kendisiyle görüşüp bilgilendirmek ve yönlendirmek, hakkında var olan davalardan bilgi vermek, savunmasını hazırlamasına yardımcı olmak.
 - B. Dönüşün genel örgütlenişi - Kampanyanın yürütülmesi - :
 - a. Dönüşle ilgili uluslararası kamuoyunu, hükümetler arası ve dış tüm örgüt, kurum, kuruluşu bilgilendirmek ve onların ilgili ve etkin kılmak için çalışmalar yürütmek.

b. Afişler bastırmak, geceler, kültür etkinlikleri düzenlemek ve böylece dönüşü sıcak, dinamik bir eylem haline getirmek,

c. Dönecek politik göçmenleri destekleyecek imza kampanyaları, dönüş hareketini desteklemek üzere politik göçmenler arasında ayrıca bir imza kampanyası düzenlemek.

d. Dönüş olaylarının gerçekleşmesinden sonra meydana gelebilecek koğuşturma, gözaltı, işkence ve yargılamalarla ilişkin olarak dönen göçmenlerin akibetlerini izlemek üzere çeşitli ülkelerden parlamenterler(ulusal düzeyde-yöresel değil yani-), hukukçular gibi kişiliklerle ilişkiler kurmak.

e. Dönüş kampanyasının başlaması ile birlikte uluslararası basını sürekli bilgilendirecek bir haber merkezi çalışmasını yürütmek.

Bütün bunlar ilk ağızda ve oldukça sıkışık bir zaman parçası içinde kaleme alınmış öngörülerdir. Kuşkusuz tasvip gördüğünde ayrıntılaşması yapılabilir.

Ancak önümüzde zaman oldukça sıkışık olduğu için sür'atle harekete geçmemiz, değişik aşamalar ve çeşitli olasılıklara göre ayrı ayrı ayrıntılaşmış planları hazırlamamız gerekmektedir. Böylece olasılıklara karşı önceden hazırlıklı olarak anında yeni durumlara göre hareket edebilme olanağına kavuşmuş oluruz.

TÜRKİYE SOSYAL TAHHÜTİRMENİ